

SROVNÁNÍ PARAMETRŮ KITŮ PRO PŘÍPRAVU ^{99m}Tc-RADIOFARMAK PRO DIAGNOSTIKU PERFUZE MOZKU A POSUZOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO PROKRVENÍ MOZKU DOSTUPNÝCH V ČR

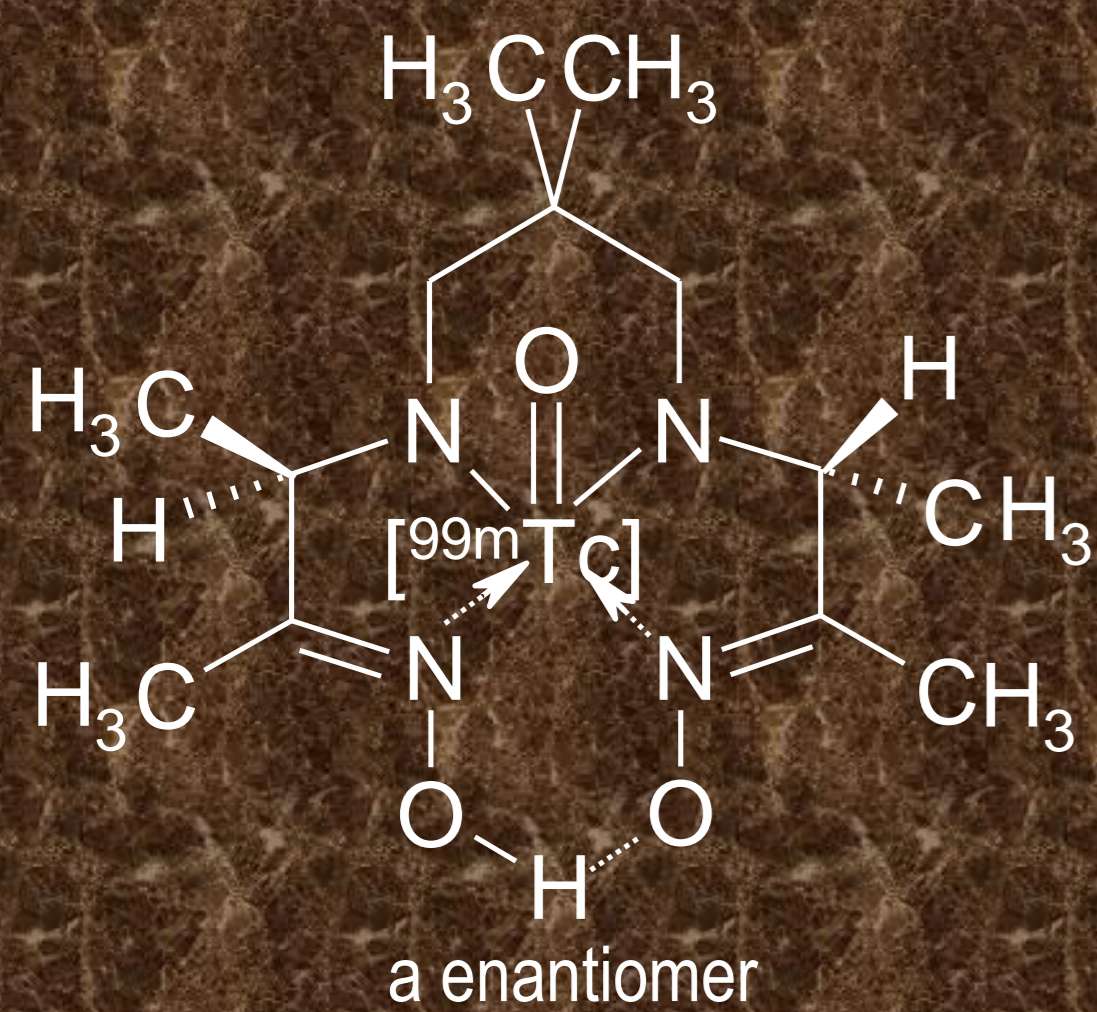
Jiří Štěpán

KNM FN Brno a LF MU, jirs@sci.muni.cz

ÚVOD

Dostupné kity pro přípravu ^{99m}Tc-radiofarmak k diagnostice perfuze mozku a posuzování regionálního prokrvení mozku obsahují exametazim (HMPAO) - BRAIN-SPECT KIT, NEUROSCAN, STABILISED CERETEC nebo dihydrochlorid bicasátu (ECD · 2HCl) – NEUROLITE. Kity s HMPAO se liší svým složením, co do obsahu léčivé látky a druhu a obsahu pomocných látek, nicméně diagnostické indikace jsou u všech kitů (stejně jako u kitů s ECD · 2HCl) obdobné. Kity se však liší svými parametry, které jsou z praktického hlediska důležité při rozhodování o výběru nejvhodnějšího kitu, zejména podle počtu vyšetření provedených z jedné přípravy kitu, urgency vyšetření (rychlosti přípravy) a požadavku na delší stabilitu radiofarmaka u vyšetřování epileptických pacientů, kdy je nutno čekat na epileptický záchvat. Důležitý je také výběr nejvhodnější metody stanovení radiochemické čistoty s důrazem na její rychlost, spolehlivost a bezpečnost a ochranu zdraví při práci, kdy je třeba vyloučit používání zdraví škodlivých chemikálií, při jejichž chronické expozici dochází k poškození zdraví pracovníků.

CHEMIE

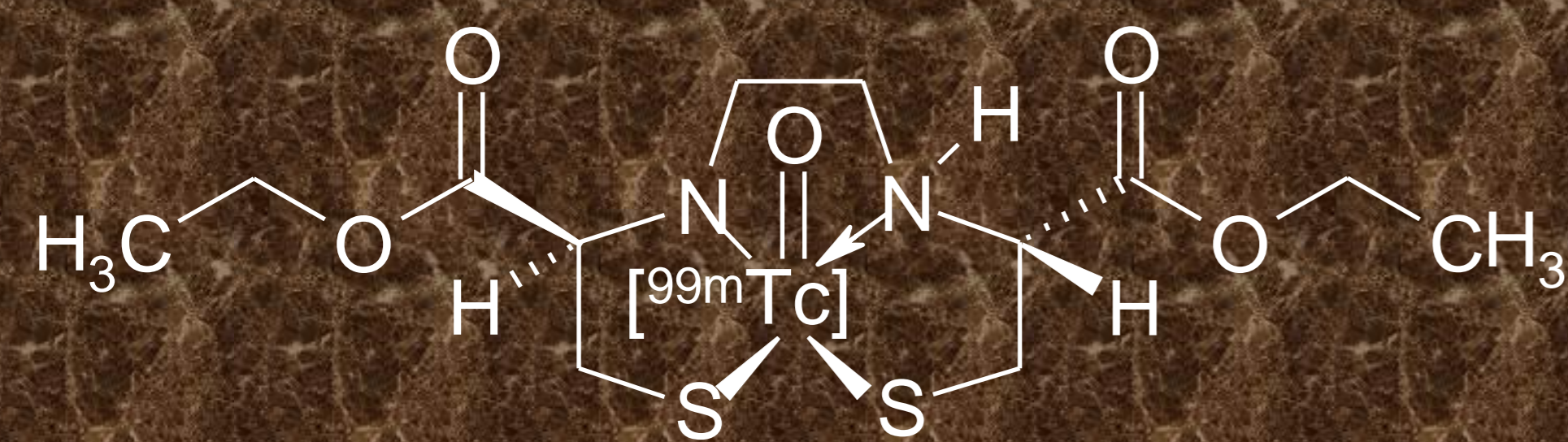

Název IUPAC:

oxo[^{99m}Tc]technecium(V)-(3RS,9RS)-4,8-diaza-3,6,6,9-tetramethylundekan-2,10-dion-[(E,E)-dioxim]

Nejběžnější synonyma:

oxo[^{99m}Tc]technecium-exametazim
oxo[^{99m}Tc]technecium-d,l-hexamethylpropylenaminoxim
oxo[^{99m}Tc]technecium-HMPAO

Název IUPAC:

oxo[^{99m}Tc]technecium(V)-diethyl-N,N'-ethylendi-L-cysteinát

Nejběžnější synonyma:

oxo[^{99m}Tc]technecium-bicasát
oxo[^{99m}Tc]technecium-dimer L,L-ethyl-cysteinátu
oxo[^{99m}Tc]technecium-ECD

PARAMETRY A INDIKACE KITŮ

Kit pro přípravu radiofarmaka	API (po označení)	objem pro přípravu dle SPC	max. aktivita GBq / čerstvý eluát ¹	doba značení ²	možnost ředění dle SPC ³	velikost lahvičky	stabilita kitu při teplotě ⁴	stabilita po označení při teplotě ⁵	dosahovaná RCP a volný ^{99m} TcO ₄ ⁻ v % ⁶	zobrazovací schopnost ⁷	doporučená metoda stanovení RCP dle ČL nebo SPC ⁸	indikace – diagnostika a zobrazení (scintigrafie mozku) ⁹
BRAIN-SPECT KIT	^{99m} Tc]-HMPAO	5 ml	2,22 / ano	10 min	nevyklučuje	9 ml	1 r / 2 – 25 °C	1 h / 2 – 25 °C	87,8 ± 0,6 5,9 ± 1,4	+++	ITLC-SG/MEK ITLC-SG/0.9% NaCl (ČL)	iktus, přechodná ischemie, stenóza a. carotis, cerebrovaskulárních choroby, nádorová onemocnění CNS, traumata, demence, epilepsie, migrény, sclerosis multiplex
NEUROSCAN	^{99m} Tc]-HMPAO	5 ml	1 / ano	5 min	ano 0,9 % NaCl	10 ml	1 r / 2 – 8 °C	0,5 h / 15 – 25 °C	86,6 ± 2,8 4,0 ± 2,7	+++	ITLC-SG/MEK ITLC-SG/0.9% NaCl (ČL)	místní mozkový průtok, mozková onemocnění s omezenou perfúzí, jako je například ireverzibilní a reverzibilní ischemie, mrtvice, přechodná ischemická a neurologická postižení ale i další onemocnění jako neoplazie, epilepsie, migrény nebo demence
STABILISED CERETEC	^{99m} Tc]-HMPAO	7 ml	1,11 / ano	30 min	nevyklučuje	11 ml	1 r / do 25 °C	5 h / do 25 °C	91,6 ± 0,9 1,9 ± 0,4	+++	ITLC-SG/MEK ITLC-SG/0.9% NaCl (ČL)	abnormality místního mozkového průtoku, které mohou nastat po mozkové mrtvici a jiném cerebrovaskulárním onemocněním, epilepsii, Alzheimerově nemoci a ostatních formách demence, přechodné ischemii mozku, migréně a mozkových nádorech
NEUROLITE	^{99m} Tc]-ECD	4 ml	3,7 / ne	30 min	ne	5 ml	1,5 r / do 25 °C	8 h / do 25 °C	97,2 ± 0,7 nestanov. se	+++	TLC-SG/ethyl-acetát (SPC)	regionální abnormality v prokrvení mozku u dospělých pacientů s onemocněním centrální nervové soustavy

API - Active Pharmaceutical Ingredient, účinná látka, ČL – Český lékopis, RCP – radiochemická čistota, SPC – souhrn údajů o přípravku, NaCl – chlorid sodný, MEK – methylethylketon (butan-2-on), TcO₄⁻ – technecistan, ITLC-SG – rychlá tenkovrstvá chromatografie se silikagelem na vrstvě skleněných vláken, TLC-SG – chromatografie na tenké vrstvě silikagelu
vyhoda, nevýhoda

¹ Podle maximální aktivity přidané do kitu, lze kity (dle pořadí v tabulce) použít na vyšetření max. 3, 1, 2 a 4 pacientů. [^{99m}Tc]-ECD lze připravit i z eluátu získaného z generátoru, který byl eluován i více než před 24 h (neovlivní RCP), stáří eluátu u značení ECD taky nehraje roli na rozdíl od HMPAO (maximální stáří eluátu pro značení jsou 4 h).

² NEUROSCAN je vhodný pro statimová vyšetření (rychlá příprava pro jednoho pacienta).

³ Možnost naředění už označeného kitu 0,9 % NaCl je uvedena pouze u NEUROSCANu, NEUROLITE ředění neumožňuje, ostatní dva kity dodatečně naředění 0,9 % NaCl nevyklučuje.

⁴ Jediný NEUROSCAN má předepsáno uchovávání v chladničce při 2 – 8 °C.

⁵ Přípravky s vysokou stabilitou jsou vhodné např. pro vyšetřování epileptických pacientů, kdy je nutno čekat na záchvat.

⁶ Nejvyšší dosahované RCP po označení jsou u přípravků s vyšší stabilitou – STABILISED CERETEC a NEUROLITE. Uvedeny jsou průměrné hodnoty z 5 příprav.

⁷ U všech přípravků srovnatelná.

⁸ Pro možnost srovnání byla u všech kitů s HMPAO použita lékopisná metoda stanovení RCP (min. 80 %) a volného ^{99m}TcO₄⁻ (max. 10 %) bez použití hepato- a nefrotoxického chloroformu. Limit volného ^{99m}TcO₄⁻ SPC přípravků neuvádějí, ale je vhodné ho stanovit, protože i při jeho překročení může být RCP v toleranci, ale zobrazení bude při vysokém obsahu ^{99m}TcO₄⁻ nevhodující (extrakční metoda s chloroformem toto neodhalí). Při stanovení RCP [^{99m}Tc]-ECD na tenké vrstvě silikagelu v ethyl-acetátu je nevýhodou dlouhá doba vyvíjení chromatogramu (cca 15 min).

⁹ Zaregistrované indikace všech kitů jsou obdobné, u BRAIN-SPECT KITu je uvedena navíc sclerosis multiplex.

ZÁVĚR

Žádný kit se nedá označit za nejlepší, ale je možnost vždy zvolit nejvhodnější kit podle aktuálních požadavků na vyšetření – počet vyšetření, urgency vyšetření, požadavek na delší stabilitu radiofarmaka při vyšetření epileptických pacientů, kdy je nutno čekat na záchvat. Co se týká stanovení RCP [^{99m}Tc]-HMPAO je vhodnější používat lékopisné metody stanovení bez použití hepato- a nefrotoxického chloroformu. U [^{99m}Tc]-ECD výrobce alternativní metodu stanovení RCP oproti lékopisu neuvádí, nebyla tedy možnost volby a prováděla se jediná možná oficiální metoda, jejíž nevýhodou je delší doba vyvíjení chromatogramu.

Složení kitů pro přípravu [^{99m}Tc]technecium-HMPAO a [^{99m}Tc]technecium-ECD

Složka	BRAIN-SPECT KIT	NEUROSCAN	STABILISED CERETEC	NEUROLITE	Funkce
HMPAO	0,3 mg	0,5 mg	0,5 mg	-	vazba [^{99m} Tc]
ECD · 2HCl	-	-	-	0,9 mg	vazba [^{99m} Tc]
SnCl ₂ · 2H ₂ O	3,8 µg	7,6 µg	7,6 µg	72 µg	redukce Na[^{99m} Tc]O ₄
Na ₄ P ₂ O ₇ · 10H ₂ O	2,52 mg	-	-	-	partner výměny ligandů
NaCl	-	4,05 mg	4,5 mg	-	úprava izotonicity
CoCl ₂ · 6H ₂ O	-	-	0,25 mg	-	stabilizátor [^{99m} Tc]-HMPAO
Na ₂ EDTA · 2H ₂ O	-	-	-	0,36 mg	partner výměny ligandů
mannitol	-	-	-	24 mg	zvětšení masы lyofilizátu
HCl 1 M	-	-	-	q.s.	úprava pH
Na ₂ HPO ₄ · 7H ₂ O	-	-	-	4,1 mg	složka pufru
NaH ₂ PO ₄ · H ₂ O	-	-	-	0,46 mg	složka pufru
aq. pro inj. (H ₂ O)	-	-	2,5 ml	1 ml	hydrofilní rozpouštědlo
N ₂	atmosféra	atmosféra	atmosféra	atmosféra	stabilizace Sn ²⁺ , zajištění trvanlivosti kitu
pH po rekonstituci	8,0 – 9,2	5,0 – 10,0	5,0 – 8,0	6,5 – 7,5	

Reakce vzniku oxo[^{99m}Tc]technecia(V) v roztoku

Oxidační číslo technecia v oxotechneciu je +5. Po vazbě ligandu (HMPAO nebo ECD) je obsazeno celkem 5 koordinačních míst technecia (O a N₄ nebo O a N₂S₂) a vzniká především elektroneutrální lipofilní komplex typu tetragonální pyramidy.